

Alla dessa nya färger

Publicerad i SVEMUS medlemstidning HUSMUSEN nr 3 2006.

Alla dessa nya färger i albinoserien

Nu finns det en mängd roliga färger som alla baseras på olika c-gener, dvs man kan säga att de är besläktade med vanlig siamese $aac(h)c(h)$, de flesta av dem. Nya fina namn har de med. Burmese $aac(ch)c(h)$, colourpoint $aac(e)c(h)$, beige $aac(e)c(e)$, coffee beige $aac(e)c(e)$ (dvs samma som beige, men avlad mörkare), bone $aac(e)c$. Men vilken är vilken och hur skiljer man dem åt? Coffee, beige och bone är nya, men ej standardiserade, färger, som ställs ut som de andra varianter de mest liknar.

Och vad är det för skumma nya gener som ger dessa roliga färger? Denna fråga är enklare att besvara än ovanstående, det är beige-genen som är den nya genen och som gett upphov till en mängd olika nya färgvarianter. Beige-genen kallas även extreme dilution $c(e)$.

SVEMUS uppfödare har ibland vissa problem att skilja dem åt, och det är inte konstigt! På ett sätt kan man säga att flera av dem är blandningar av varandra, så de är ofta lika. Men det finns sätt att skilja dem åt. Så länge de inte är alltför bleka i färgerna, vill säga. Eller om man avlar colourpoint och siames tillsammans under en längre tid.

Pointer och skuggning

För att förstå hur det hela fungerar behöver vi lära oss och komma ihåg två olika saker, dels begreppet pointer och dels begreppet skuggning. Det är inte alls svårt egentligen! Pointer på möss är vanligen mörka, och mörka pointer innebär att musen har mörkare nos, öron, svans och tassar, om den inte är vittecknad just där. Skuggad innebär att hela musen inte har samma kroppsfärg, utan den är ljusare i ena änden av kroppen och mörkare i andra änden.

Först kan vi indela de varianter i albinoserien som bygger på två likadana c-gener, dessa kallar jag här rena, och varianter som bygger på olika gener i albinoserien, de kan vi kalla kombinationer. De rena färgerna kallas med ett annat ord homozygota (homo=lika) de båda generna är lika.

Kombinationafärgerna kallas med ett annat ord heterozygoter (hetero=olika) de båda generna är ej lika.

Genetiskt rena varianter, homozygota

De varianter som är rena, är främst albino cc och vanlig siamese $aac(h)c(h)$, dessa båda varianter kan de flesta som sett dem identifiera. Albinon är helt vit med röda ögon, och siamesen har mörka pointer, dvs mörkare nos, öron, svans och tassar, samt en kropp som kallas skuggad. Skuggad innebär att

den inte har samma färg, utan ljusare i främre änden av kroppen och mörkare i bakre änden. Det skall vara tydligt att siamesen är skuggad. De övriga varianter som bör vara rena, men är det inte alltid, är chinchilla $Aa(t)c(ch)c(ch)$, silver agouti $A-c(ch)c(ch)$ och fox $a(t)a(t)c(ch)c(ch)$, samt olika varianter som är baserade på extreme dilution. Chinchilla, silver agouti och fox blir alltid som bäst när de är rena, så en riktigt snygg mus i färgen chinchilla, silver agouti eller fox brukar alltid vara ren. Varianter som är baserade på extreme dilution (det är namnet på den nya genen) är oerhört variabla i färg, de kan vara allt från mörka "kaffe med mjölk" till nästan vita med svarta ögon, de behöver dock inte alltid vara rena. Dessa färger går ofta under namnen beige, coffee eller bone. Bone kallas de ljusaste varianterna, coffee kallas de mörkaste varianterna. Beige ligger däremellan. Vissa vill inte använda namnet beige, utan kallar dessa varianter cream istället, antagligen för att det finns en standard på varianten cream. Bone är vanligen inte en genetiskt ren färg, utan en kombinationsfärg.

Genetiska kombinationer, heterozygota

Nu återstår kombinationerna, och de brukar skapa problem. Först skall vi lära oss att det endast finns en variant som skall vara tydligt skuggad, och det är siamesen, och då menar jag den vanliga siamesen. Tyvärr har man avlat samman siamese $aac(h)c(h)$ och colourpoint $aac(e)c(h)$, så att några få siamese har nästan svarta ögon och några få colourpoint har en aning skuggning. Dessa mellanvarianter kan vara oerhört svåra att säkert färgbestämma, därför har vi bestämt att de vill vi inte se på våra utställningar. I standarden gäller att colourpoint inte får ha skuggning och att siamese inte får ha svarta ögon. Colourpoint är det nya namnet på den "gamla" svartögda siamesen.

Det finns en grundläggande idé bakom det faktum att vi har döpt om svartögda siames till ett namn utan ordet siamese i namnet, och det är för att den generellt inte är eller skall vara skuggad! Så nu vet vi endast siamesen är och skall vara tydligt skuggad. Men pointerna då, vilka varianter har pointer? (Vi bytte även från svenska namn till engelska namn, därför var det gamla namnet svartögda siames.)

Jo, svaret är att alla varianter som är till hälften siames har pointer! Detta innebär att himalayan $aac(h)c$, burmese $aac(ch)c(h)$ och colourpoint $aac(e)c(h)$ (fd svartögda siamese) har pointer. Alla dessa är kombinationsfärger. Himalayan är till hälften siamese och till hälften albino, så de har i princip albinons ljusa kroppar och siamesens mörka pointer. Burmese är till hälften siamese och till hälften silver agouti utan agouti, vilket gör den till en betydligt mörkare variant än siamese, med mörka pointer och utan skuggning. En silver agouti utan agouti är en nedblekt svart, och kan likna chocolate i färgen, varför en vanlig burmese som inte

nedblekt med någon färg kan se rätt brunaktig ut (med mörkare pointer!). Colourpoint är alltså det nya namnet på svartögda siameser. En colourpoint kan faktiskt vara rödögda, dvs om man har en champagne colourpoint så är den rödögda, pga att champagne är rödögda. Endast de svartögda varianterna av colourpoint är standardiserade. Colourpoint är till hälften siamese och till hälften beige, bone eller coffee (baserad på extreme dilution). Colourpoint är i allmänhet ljusare än siamese, med mörkare pointer - om de har samma genetiska bakgrund.

Olika siameser, burmeser, himalayor och colourpointar

Vi vet ju att siamese finns i åtta olika färgvarianter, black, blue, chocolate, lilac, dove, silver, champagne och pale lilac. Detsamma gäller förstås burmese, himalayan och colourpoint. Så det som står ovan gäller om man jämför exempelvis en blå burmese, en blå siamese och en blå colourpoint. Då skall den blå burmesen vara mörkast och den blå colourpointen vara ljusast. Egentligen tror jag inte det borde uppstå så stora problem att skilja varianterna åt om man har läst denna artikel!

Dessa luriga beiga varianter

När det gäller beige aac(e)c(e) och black eyed white baserade på albinoserien aac(e)c, så är det nog svårare att säga vad som är vad, då dessa varianter kan avlas till så olika färger som coffee, beige och bone med samma gener. Färgnamnen varierar i olika klubbar men generellt är coffee en mörk färg, inte så långt från chocolate, bone är en ljus färg - nära black eyed white - och beige ligger mittemellan dessa båda. Med bone menas vanligen ett djur som genetiskt är till hälften beige och till hälften albino, dvs en ljus beige med en albinogen. Färgskalan hos dessa varianter är kall, dvs den innehåller inte så mycket gult och de ljusa varianterna liknar inte champagne, vilket black eyed cream till viss del gör.

Trots att vissa av de beiga varianterna kan ställas ut som black eyed cream så är ögonfärgen egentligen inte svart utan mycket mörkt rubin, och svår att skilja från svart. Djuren kan dock inte bli rödögda utan att ha två pinkeye-gener. Det har framkastats att en mus som är till hälften beige och till hälften albino skulle ha röda ögon, men det är inte sant, ögonen är svarta vid första påseendet även hos denna kombination, och varianten kallas ofta bone. Däremot blir en sådan mus i allmänhet hälften så mörkt i kroppsfärgen som en motsvarande mus (kanske ett kullsyskon) som råkar ha två beige-gener. Detta implicerar (=medför) att en black eyed white är lättare att ta fram som en kombinationsfärg mellan svartögda cream och albino samt någon annan blekande gen. Faktum är att det är så man vanligen gör black eyed white idag. Man kombinerar helt enkelt ihop den röda genen (lethal yellow) med beige, och får typiskt black eyed white. Black eyed cream är ofta A(Y)-c(ch)c eller något liknande, kombinerar man detta med beige

aac(e)c(e) kan man få ut black eyed white A(Y)-c(e)c(e). Man kan även ta fram pink eyed white genom att lägga till två pink eyed gener till detta, och få A(Y)-c(e)c(e)pp, vilket naturligtvis inte är samma sak som albino..

Generellt sett är black eyed cream alltså från början baserad på en annan gen än coffe, beige och bone, men eftersom det inte finns en standard för dessa nya varianter så ställs de ut som det de mest liknar, dvs som chocolate för coffee, eller som black eyed cream för beige och bone. Det diskuteras om det ens behövs standarder för dessa färger då de kan ställas ut som chocolate och black eyed cream. Ingen av färgerna coffee, beige och bone får dock den värme i färgen som chocolate och black eyed cream har, utan de är typiskt kalla färger. Med varma färger menar man färger som tonar åt gult/rött. En black eyed cream hör man redan på namnet att det är en varm färg, cream betyder ju grädde, och grädde är vanligen inte blåaktig, utan gulaktig, dvs en varm färg.

Nougat

Nougat, vad är det då? Ja, det är från början inte samma sak som coffee, då nougat förekom innan vi fick hit beige-genen. Gamla tiders nougat är baserade på andra c-gener, de kan exempelvis ha varit icke-agouti varianten av chinchilla/silver agouti aac(ch)c(ch) och a(t)a(t)c(ch)c(ch). Dagens nougat är däremot samma sak som coffee, dvs mörkavlade beiga (som bla kommer ur de starkt mörkavlade burmes och eventuellt även colourpoint uppfödningarna) eller en kombination av den gamla nougat och den nya coffee. Dvs man har flyttat över namnet när det dykt upp nya varianter. Då den gamla färgen nougat och den nya färgen coffee ligger i samma färgskala har det ingen större betydelse, förutom att själva namnet nougat i så fall blir överflödigt, då vi redan har namnet coffee – eller tvärtom. För finns det någon som kan skilja på nougat och coffee annat än genom att studera stamtavlorna? Enda anledningen till att behålla båda namnen vore om man behöll dem för att säga vilka gener djuret har – att en coffee alltid har två beige gener och en nougat aldrig har en endaste beige-gen.)

Men black eyed himalayan då?

Genetiskt går det inte att "göra" en black eyed himalayan, det finns inte gener nog. Visserligen kan man hitta på egna gener som man har gjort på vissa hemsidor på Internet, men det hjälper ju inte, om de inte finns i verkligheten. Däremot kan man bleka ned en colourpoint med hjälp av selektion så att man får fram möss som ser ut precis som black eyed himalayan. Att bleka ner med selektion innebär att man har en avel på colourpoint där man istället för att välja snygga colourpoint med så mörk kroppsfärg som möjligt till avelsdjur väljer man colourpoint med mörka pointer och ljusa kroppar att avla på. Avlar målmedvetet på detta sätt så kan man med största sannolikhet få fram djur som ser ut som black eyed

himalayan, som helt enkelt är nedblekta colourpoint. Det är inget fel i det så länge man förstår vad man gör, för att dessa bör aldrig avlas in på andra utställningsmöss, då de är avlade åt fel håll, mot mindre färg och mer blekhet, istället för mindre blekhet och mer färg. Det vore intressant att om någon ger sig på att utföra detta avelsarbete!

Varianter som blev över

Det blev några varianter över, som inte har namn och som inte är eftertraktade men som ändå dyker upp i vissa kullar, exempelvis aac(e)c(ch) samt A-c(e)c(ch) mfl. A-c(e)c(e) är agouti varianten av beige. A-c(e)c(h) är agouti varianten av colourpoint. Ja, det finns nog fler, men nu tänker jag roa mig med annat ett tag!

Eva Johansson